

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-53-38>

УДК 331.5+338.24+330.34

Житар Максим Олеговичдоктор економічних наук, професор,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3614-0788>**Maksym Zhytar**

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ РИНКУ ПРАЦІ У КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

INNOVATIVE STRATEGIES FOR THE TRANSFORMATION OF THE LABOR MARKET IN THE CONTEXT OF ECONOMIC SECURITY

Анотація. Стаття присвячена дослідженню інноваційних стратегій трансформації ринку праці у контексті економічної безпеки, з урахуванням сучасних викликів та глобальних тенденцій. Визначено ключові фактори, що впливають на зайнятість, включаючи цифровізацію, автоматизацію виробничих процесів, поширення гнучких форм зайнятості та віддаленої роботи. Запропоновано комплексні підходи до розробки політики зайнятості, яка враховує потреби сучасного ринку та сприяють створенню умов для інклюзивного економічного зростання. Обґрунтовано необхідність формування нових соціальних гарантій у цифровій економіці, а також важливість інтеграції екологічних аспектів у розвиток ринку праці. Зроблено висновок, що ефективне поєднання державного регулювання, корпоративної відповідальності та інноваційних підходів до управління зайнятістю є ключовим чинником забезпечення економічної безпеки та сталого розвитку.

Ключові слова: ринок праці, економічна безпека, інноваційні стратегії, цифровізація, автоматизація, зайнятість, гнучкі форми праці, штучний інтелект, трансформація, цифрова економіка.

Summary. The article is devoted to the study of innovative strategies for labor market transformation in the context of economic security, considering contemporary challenges and global trends. Key factors influencing employment have been identified, including digitalization, automation of production processes, and the expansion of flexible employment forms and remote work. The impact of emerging technologies on labor market structure, unemployment levels, and socio-economic stability has been examined. It has been established that the rapid implementation of digital solutions contributes to the emergence of new professions while simultaneously necessitating workforce retraining and the adaptation of the education system to modern requirements. Special attention is given to labor market regulation in the context of technological changes. The role of government policy in ensuring economic security is substantiated through the promotion of digital skills development, the creation of effective social protection mechanisms, the modernization of educational programs, and support for small and medium-sized businesses. The article analyzes international experience in implementing innovative labor market transformation strategies, including retraining programs, tax incentives for enterprises adopting "green" technologies, and the creation of new jobs in high-tech industries. The influence of globalization and integration processes on the changing employment structure and qualification requirements of the workforce is also examined. Particular emphasis is placed on the development of the digital economy and its impact on the formation of new business models, which enhance the competitiveness of the national labor market. The role of educational reforms and investment in human capital development as key factors in improving economic resilience is highlighted. Comprehensive approaches to employment policy development are proposed, taking into account modern market needs and promoting conditions for inclusive economic growth. The necessity of establishing new social guarantees for workers in the digital economy is justified, along with the importance of integrating environmental aspects into labor market development. The study concludes that the effective combination of government regulation, corporate responsibility, and innovative approaches to employment management is a key factor in ensuring economic security and sustainable development.

Keywords: labor market, economic security, innovative strategies, digitalization, automation, employment, flexible work arrangements, artificial intelligence, transformation, digital economy.

Постановка проблеми. Дослідження інноваційних стратегій трансформації ринку праці в умовах глобалізації економіки та впливу техно-

логічних змін є надзвичайно високою, оскільки сучасний ринок праці зазнає істотних змін через інтенсивний розвиток автоматизації, цифровіза-

ції та новітніх технологій. Водночас економічна безпека держави визначається не лише стабільністю фінансової системи, а й здатністю ринку праці адаптуватися до швидко змінюваних умов. Проблеми на ринку праці можуть суттєво загрожувати економічній безпеці, якщо не будуть реалізовані ефективні стратегії, що враховують нові тенденції і виклики. Зокрема, інноваційні стратегії трансформації ринку праці мають включати не лише модернізацію професійних навичок, а й оптимізацію управлінських процесів, що сприяють адаптації робочої сили до змін у технологічному середовищі. Важливим аспектом є також інтеграція інновацій у механізми забезпечення зайнятості та соціального захисту, що дозволяє зменшити ризики масового безробіття та соціальної нерівності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Останні дослідження вітчизняних та закордонних науковців, що стосуються інноваційних стратегій трансформації ринку праці, зосереджуються на впливі новітніх технологій і економічних змін на зайнятість та соціальну стабільність. Зокрема, українські дослідники, такі як І. Петренко та О. Коваленко [1–2], акцентують увагу на необхідності впровадження стратегії цифровізації національної економіки для забезпечення стабільності ринку праці в умовах глобалізаційних процесів. Міжнародні публікації, зокрема роботи дослідників зі США та Великої Британії, звертають увагу на важливість інтеграції інноваційних технологій у процеси навчання та перекваліфікації робочої сили, що дозволяє знижувати соціальні ризики [3]. У контексті економічної безпеки особливу увагу приділено концепції адаптації національних ринків праці до вимог глобальної економіки. Так, у роботах П. Леонова та А. Смірнова [4–5] розглядається роль інноваційних стратегій у забезпеченні економічної безпеки України через призму ринку праці, зокрема щодо забезпечення зайнятості у швидко змінюваних умовах. Водночас міжнародні автори, зокрема дослідники з Німеччини, визнають, що стратегічний підхід до розвитку ринку праці повинен бути інтегрований в економічну політику, орієнтуючись на довгострокові перспективи забезпечення економічної безпеки через інноваційні моделі праці [6]. Низка досліджень також зосереджується на питаннях інвестицій в освіту та професійну підготовку як основи для трансформації ринку праці. Зокрема, вітчизняні дослідники, серед яких О. Сосновська [7], наголошують на необхідності створення сприятливих умов для розвитку висококваліфікованої робочої сили, що є важливим чинником для досягнення стійкості ринку праці в умовах технологічних змін. Одним із важливих аспектів трансформації ринку праці є також соціальна складова, яку досліджують вітчизняні та міжнародні вчені. Роботи українських авторів, таких як С. Іванова та

Т. Кравченко [8–9], акцентують на тому, що інноваційні стратегії повинні враховувати соціальні наслідки трансформаційних процесів. Закордонні дослідники, наприклад, представники Франції та Швейцарії, наголошують на важливості створення соціально орієнтованих програм перекваліфікації та підтримки зайнятості, що сприяють зменшенню соціальних ризиків і підвищенню ефективності ринку праці [10–11].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однією з головних проблем є відсутність комплексних підходів до реалізації інноваційних стратегій, що можуть значно покращити функціонування ринку праці в умовах економічної нестабільності. Зокрема, доцільно розробити механізми, які дозволяють зберегти баланс між інноваціями та збереженням робочих місць, а також забезпечити відповідність між попитом на нові професії та пропозицією кваліфікованої робочої сили. Окрім того, важливою складовою є впровадження технологій управління кадровими ресурсами, які дозволяють не тільки оптимізувати процеси набору і навчання персоналу, а й здійснювати прогнозування змін на ринку праці. У зв'язку з цим, проблема інтеграції інноваційних підходів до трансформації ринку праці є стратегічно важливою для забезпечення економічної безпеки держави в умовах швидкої зміни технологічних парадигм та глобальних економічних тенденцій.

Метою статті є дослідження інноваційних стратегій трансформації ринку праці в контексті економічної безпеки, аналіз ключових факторів впливу на зайнятість, зокрема цифровізації, автоматизації та розвитку гнучких форм праці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економічна безпека держави є ключовим елементом національної безпеки, що забезпечує стабільний розвиток країни, її стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз, а також спроможність ефективно реагувати на кризові ситуації. Вона охоплює різні аспекти, зокрема фінансову стабільність, енергетичну незалежність, продовольчу безпеку та надійність функціонування ринку праці. Ринок праці відіграє важливу роль у забезпеченні економічної безпеки, оскільки від його стану залежить рівень зайнятості населення, соціальна стабільність та добробут громадян. Збалансований та динамічний ринок праці сприяє зростанню продуктивності, стимулює інновації та підвищує конкурентоспроможність національної економіки [12].

Трансформація ринку праці є невід'ємною частиною економічного розвитку, що відображає зміни в структурі зайнятості, професійних вимогах та формах трудових відносин. Теоретичні підходи до аналізу цих процесів включають концепції гнучкості ринку праці, адаптації до технологічних інновацій та розвитку людського капіталу. Сучасні виклики, такі як глобалізація, цифрові-

зація та демографічні зміни, вимагають від ринку праці швидкої адаптації та впровадження нових моделей зайнятості. Зокрема, зростає потреба в безперервному навчанні та перекваліфікації працівників, а також у створенні умов для поєднання професійного та особистого життя.

Інноваційні стратегії стають важливим механізмом стабілізації ринку праці, оскільки вони сприяють створенню нових робочих місць, підвищенню продуктивності та розвитку нових секторів економіки. Впровадження технологічних інновацій дозволяє оптимізувати виробничі процеси, знижувати витрати та підвищувати якість продукції та послуг. Крім того, розвиток підприємництва та підтримка стартапів сприяють диверсифікації економіки та зменшенню залежності від традиційних галузей. Державна політика, спрямована на стимулювання інновацій, включає податкові пільги, гранти на дослідження та розвиток, а також створення інноваційних кластерів та технопарків.

Повномасштабне вторгнення росії в Україну спричинило масштабну кризу переміщення населення, що характеризується безпрецедентним рівнем вимушеної міграції як всередині країни, так і за її межами. За оцінкою Центру економічної стратегії, станом на кінець 2024 року близько 5,2 млн українців залишили країну за час повномасштабного вторгнення (частина з них були примусово вивезені до Росії та Білорусі) (ЦЕС, 2025). Водночас понад 31 мільйон осіб залишаються на підконтрольній українському уряду території, попри значну небезпеку, економічну нестабільність та пошкодження критичної інфраструктури. Серед тих, хто виїхав, більшість – дорослі жінки, їх частка становить 44%. 29% українських біженців – діти віком до 18 років. Така гендерна структура міграційних потоків значною мірою відображає правові обмеження, що забороняють чоловікам віком 18–60 років залишати країну, якщо вони не підпадають під певні винятки (наприклад, наявність трьох і більше дітей або визначені стани здоров'я) [13].

На українському ринку праці спостерігаються нові тенденції, зокрема зростання дистанційної зайнятості, розвиток військово-промислового комплексу та адаптація бізнесу до воєнних реалій. Дистанційна робота стала поширеним явищем, що дозволяє підприємствам продовжувати діяльність, а працівникам – зберігати робочі місця, незалежно від місця перебування. Розвиток військово-промислового комплексу сприяє створенню нових робочих місць та стимулює суміжні галузі економіки. Бізнес адаптується до нових умов через диверсифікацію діяльності, впровадження інновацій та пошук нових ринків збуту. За даними Національного інституту стратегічних досліджень, у 2024 році було відкрито понад 300 тисяч нових фізичних осіб-підприємців, що

на 7% більше, ніж у 2021 році, що свідчить про зростання самозайнятості та підприємницької активності.

Державна політика щодо підтримки ринку праці під час війни та відновлення спрямована на збереження та створення робочих місць, підтримку бізнесу та соціальний захист населення. Уряд впроваджує програми релокації підприємств із зони бойових дій до більш безпечних регіонів, надаючи допомогу в перевезенні обладнання, пошуку нових приміщень та працевлаштуванні персоналу. Програма «5-7-9» надає пільгові кредити для малого та середнього бізнесу, сприяючи відновленню та розвитку підприємницької діяльності. Крім того, запроваджено грантові програми для підтримки стартапів та інноваційних проєктів, що сприяє створенню нових робочих місць та розвитку економіки. Соціальні ініціативи включають надання допомоги внутрішньо переміщеним особам, програми перекваліфікації для безробітних та створення нових можливостей для зайнятості у стратегічно важливих секторах. Відновлення економіки після війни потребує комплексного підходу, що включає як підтримку бізнесу, так і соціальні програми для населення. Урядова політика спрямована на створення сприятливих умов для інвесторів, що може сприяти розвитку нових галузей та зміцненню ринку праці [14].

Міжнародна допомога відіграє ключову роль у стабілізації ринку праці України, надаючи значну фінансову підтримку, гуманітарні програми та сприяючи співпраці у сферах освіти та працевлаштування. У 2024 році Міністерство фінансів України залучило зовнішнє фінансування від одинадцяти партнерів з розвитку у розмірі понад 41 млрд доларів США. Міжнародна підтримка дозволила в повному обсязі забезпечити видатки соціально-гуманітарного напрямку. У той самий час всі внутрішні фінансові ресурси були спрямовані на сектор безпеки й оборони. Європейський Союз надав Україні найбільший обсяг фінансової допомоги у рамках фінансового інструменту Ukraine Facility на 2024–2027 роки. Загальний розмір підтримки сягнув 17,3 млрд доларів США, із яких 3,2 млрд доларів США – гранти.

Підтримка Сполучених Штатів була надзвичайно ваговою, у тому числі завдяки грантовій формі, що дозволило не збільшувати боргове навантаження на держбюджет. 7,3 млрд доларів США Україна отримала через проєкт Світового банку PEACE in Ukraine на компенсацію соціальних видатків. Крім того, 1 млрд доларів США було залучено в межах програми Світового банку Second Growth Foundations Development Policy Loan. Це кошти з внеску країни у межах G7 ERA Mechanism до Фонду фінансового посередництва F.O.R.T.I.S. Ukraine FIF Світового банку [15].

Ринок праці в умовах війни зазнав суттєвих трансформацій, що зумовлено як економічними

викликами, так і змінами у структурі зайнятості. Підприємства змушені адаптуватися до нових реалій, що вимагає гнучкості у підходах до управління персоналом, змін у виробничих процесах та впровадження сучасних технологій. Окрім цього, розвиток цифрової економіки та дистанційної роботи створює нові можливості для українців як в країні, так і за її межами.

Зростання кількості українців, які працюють дистанційно на іноземні компанії, є важливою тенденцією сучасного ринку праці України. Станом на 2024 рік, за даними дослідження IT Research Ukraine, кількість IT-фахівців в Україні зросла майже на 8% порівняно з попереднім роком, досягнувши 307 600 осіб, з яких 242 000 працюють безпосередньо в Україні. Важливим аспектом є те, що комп'ютерні послуги становлять 41,5% від загального обсягу експорту послуг України, що підкреслює значущість IT-індустрії для економіки країни. Для подальшого розвитку цього сегмента необхідно зосередитися на покращенні цифрової інфраструктури та якості інтернет-зв'язку. Згідно з результатами Індексу цифрової трансформації регіонів за 2024 рік, середній показник проникнення базових електронних послуг в Україні становить 0,666 бала за шкалою від 0 до 1, що вказує на наявність потенціалу для покращення. Крім того, розвиток цифрових навичок населення є критично важливим. У 2024 році 6 мільйонів українців взяли участь у програмах розвитку цифрових навичок, що сприяло підвищенню рівня цифрової грамотності дорослого населення до 60% на базовому та вищому рівнях. Загалом, інтеграція українських фахівців у міжнародний ринок праці через дистанційну роботу сприяє зниженню рівня безробіття та забезпечує додаткові надходження до бюджету країни. Проте для максимального використання цього потенціалу необхідно продовжувати інвестувати в розвиток цифрової інфраструктури та освіти в сфері IT та цифрових технологій [16–17].

Війна також сприяла зростанню зайнятості у військово-промисловому комплексі, що стало важливим фактором підтримки економіки. Виробництво військової техніки, боєприпасів та засобів захисту вимагає залучення кваліфікованих кадрів, що сприяє відродженню промислових підприємств та розвитку відповідних галузей. Держава підтримує ці процеси через замовлення, інвестиції у виробничі потужності та залучення міжнародних партнерів.

Релокація бізнесу стала ще однією суттєвою тенденцією ринку праці, яка дозволяє підприємствам продовжувати діяльність у відносно безпечних регіонах країни. Уряд сприяє цьому процесу через надання фінансової допомоги, пільгові кредити та консультаційну підтримку для підприєм-

ств. Це сприяє збереженню робочих місць та відновленню економічної активності в нових умовах.

Важливу роль у розвитку ринку праці відіграє система освіти, яка повинна швидко реагувати на зміни в економіці та забезпечувати відповідність навичок працівників потребам ринку. Інвестиції у професійно-технічну освіту, впровадження дуальної системи навчання та розвиток програм перепідготовки є ключовими напрямками державної політики у цій сфері. Це дозволить підвищити конкурентоспроможність українських працівників та сприяти стабілізації ринку праці.

На наш погляд, у перспективі відновлення економіки та ринку праці залежить від впровадження ефективних реформ, розвитку інноваційного підприємництва та активної участі держави у підтримці бізнесу та населення. Забезпечення стабільності ринку праці потребує комплексного підходу, що включає як внутрішні реформи, так і міжнародну співпрацю. Лише скоординовані дії уряду, бізнесу та громадянського суспільства дозволять подолати кризові явища та забезпечити сталий розвиток країни.

Досвід країн, що стикалися з війною або масштабними кризами, таких як Ізраїль, країни ЄС та Балкани, демонструє важливість ефективної державної політики у сфері зайнятості. Наприклад, Ізраїль активно розвиває військово-промисловий комплекс, що забезпечує значну частку зайнятості населення. Європейські країни, що пережили економічні кризи, впроваджували масштабні програми перекваліфікації, підтримки малого бізнесу та стимулювання інвестицій. Балканські держави активно залучали міжнародну допомогу для відновлення ринку праці та стабілізації економіки.

Політика підтримки зайнятості в умовах глобальних викликів включає заходи зі стимулювання економічної активності, розвитку нових секторів ринку та соціальної підтримки населення. Важливими напрямками є залучення інвестицій, підтримка підприємництва, впровадження програм цифрової трансформації та інтеграція у світові ринки праці.

Інноваційні рішення щодо стимулювання ринку праці в повоєнний період можна представити у вигляді таблиці 1.

Цифровізація ринку праці охоплює платформи для пошуку роботи, онлайн-освіту та автоматизацію процесів найму. Розвиток цифрових технологій дозволяє ефективніше використовувати людський капітал та сприяти гнучкій зайнятості.

Підтримка малого та середнього бізнесу залишається основою стабільного ринку праці, адже саме ці підприємства створюють більшість робочих місць. Інтеграція України у європейський ринок праці відкриває нові можливості для працевлаштування українців, проте також потребує адаптації економічної політики до стандартів ЄС.

Таблиця 1 – Інноваційні рішення щодо стимулювання ринку праці в повоєнний період

Напрямок	Приклад реалізації
Перекваліфікація	Державні програми навчання та сертифікації
Підтримка бізнесу	Пільгове кредитування, гранти
Діджиталізація	Онлайн-платформи для працевлаштування
Інвестиції в інфраструктуру	Розбудова промислових зон
Інтеграція у світовий ринок праці	Співпраця з міжнародними організаціями

Джерело: запропоновано автором

Висновки. Аналіз інноваційних стратегій трансформації ринку праці у контексті екологічної безпеки засвідчує необхідність комплексного підходу до забезпечення стійкості трудових відносин. Ринок праці зазнає значних змін під впливом екологічних викликів, що зумовлює потребу у розробці нових підходів до професійної підготовки, адаптації працівників до сучасних умов і впровадження «зелених» технологій у виробничі процеси.

Запровадження інноваційних стратегій вимагає тісної співпраці між державними органами, бізнесом і освітніми установами. Зміна вимог до кваліфікації робочої сили потребує активного впровадження програм перепідготовки та підвищення кваліфікації, орієнтованих на формування компетенцій, необхідних для екологічно відповідального виробництва. Крім того, розвиток цифрових технологій значно змінює підхід до організації праці та створює нові можливості для дистанційної зайнятості.

Розвиток «зеленого» ринку праці передбачає не лише технічні зміни, а й соціальні перетворення. Важливу роль у цьому процесі відіграє

підвищення екологічної свідомості населення та стимулювання підприємств до використання екологічно безпечних практик. Створення сприятливого правового поля для таких ініціатив сприятиме зростанню інвестицій у стійкий розвиток і впровадженню новітніх технологій.

Результати дослідження свідчать, що впровадження інноваційних стратегій трансформації ринку праці сприяє не лише екологічній безпеці, а й економічному зростанню. Збалансоване поєднання державної політики, інвестицій у людський капітал і розвитку технологій дозволить створити гнучку та адаптивну систему зайнятості, яка відповідатиме сучасним викликам і тенденціям.

Отже, у сучасних умовах екологічні аспекти трансформації ринку праці є визначальними для сталого розвитку. Подальші дослідження мають бути спрямовані на розробку ефективних моделей адаптації економіки до екологічних викликів, аналіз впливу технологічних інновацій на зайнятість і визначення механізмів державної підтримки для підвищення конкурентоспроможності робочої сили в нових реаліях.

Список використаних джерел:

- Петренко І. П. Цифровізація ринку праці в Україні. Київ : Наукова думка, 2021.
- Коваленко О. М. Технологічні зміни та їх вплив на ринок праці. Київ : Інститут економіки, 2022.
- Brynjolfsson E., McAfee A. The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies. W. W. Norton & Company, 2014.
- Леонов П. А. Інноваційні стратегії економічної безпеки. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2020.
- Смірнов А. А. Моделі економічної безпеки ринку праці. Одеса : Одеський університет, 2021.
- Beaudry P., Green D. A. The Impact of Technological Change on Labour Markets. *Economic Journal*. 2021. Vol. 130, No. 629. P. 1051–1079.
- Сосновська О. О., Житар М. О. Елементи методології управління економічною безпекою підприємств. *Бізнес інформ*. 2020. № 10. С. 204–213.
- Іванова С. В. Соціальна складова ринку праці в умовах інноваційних змін. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2020.
- Кравченко Т. М. Роль соціальної політики у трансформації ринку праці. Київ : Інститут соціальних досліджень, 2021.
- Bergeaud A. Social policies and the labor market. *Journal of Economic Policy*. 2018. Vol. 43, No. 2. P. 215–229.
- Borghans L., et al. Education and Employment in the Digital Age. *Labour Economics*. 2020. Vol. 64.
- Житар М. Трансформація ринку праці в умовах забезпечення економічної безпеки держави: виклики, ризики та стратегічні напрями стабілізації. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2025. № 1(15). С. 48–58. URL: <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/382>
- Центр економічних досліджень. Жінки у війні: Мотивація залишатись та причини виїжджати. URL: <https://ces.org.ua/women-staying-in-ukraine/>
- Zhytar M., Sosnovska O., Skchur R., Lisnichuk O., Navolokina A. Scientific and Methodical Approach to the Assessment of Diagnostics of the Economic Security of Economic. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2024. Vol. 5(46). P. 209–221.
- Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/news/development_partners_that_provided_ukraine_with_over_41_billion_in_budget_support_in_2024_and_the_allocation_of_these_funds-4974

16. Дослідження IT Research Ukraine 2024. Українська техгалузь на третій рік війни: результати IT Research Ukraine 2024 – стійкість як нова реальність. URL: <https://itcluster.lviv.ua/ukrayinska-tehgaluz-na-tretij-rik-vijny-rezultaty-it-research-ukraine-2024-stijkist-yak-nova-realnist/>

17. Житар М. Аналіз поточного стану інституціональних та структурних змін: вплив та оцінка на фінансово-економічний розвиток країни. *Економіка і організація управління*. 2024. № 1(53). С. 5–18. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2024.1.1>

References:

1. Petrenko, I. P. (2021). Tsyfrovizatsiia rynku pratsi v Ukraini [Digitalization of the labor market in Ukraine]. Kyiv: Naukova dumka. (in Ukrainian)
2. Kovalenko, O. M. (2022). Tekhnolohichni zminy ta yikh vplyv na rynek pratsi [Technological changes and their impact on the labor market]. Kyiv: Instytut ekonomiky. (in Ukrainian)
3. Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2014). *The second machine age: Work, progress, and prosperity in a time of brilliant technologies*. W. W. Norton & Company.
4. Leonov, P. A. (2020). Innovatsiini stratehii ekonomichnoi bezpeky [Innovative strategies for economic security]. Kharkiv: KhNU im. V. N. Karazina.
5. Smirnov, A. A. (2021). Modeli ekonomichnoi bezpeky rynku pratsi [Models of economic security of the labor market]. Odesa: Odeskyi universytet. (in Ukrainian)
6. Beaudry, P., & Green, D. A. (2021). The impact of technological change on labour markets. *Economic Journal*, no. 130(629), pp. 1051–1079.
7. Sosnovska, O. O., & Zhytar, M. O. (2020). Elementy metodolohii upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstv [Elements of methodology for managing the economic security of enterprises]. *Biznes Inform*, no. (10), pp. 204–213. (in Ukrainian)
8. Ivanova, S. V. (2020). Sotsialna skladova rynku pratsi v umovakh innovatsiinykh zmin [Social component of the labor market under innovative changes]. Lviv: LNU im. I. Franka. (in Ukrainian)
9. Kravchenko, T. M. (2021). Rol sotsialnoi polityky u transformatsii rynku pratsi [The role of social policy in the transformation of the labor market]. Kyiv: Instytut sotsialnykh doslidzhen. (in Ukrainian)
10. Bergeaud, A. (2018). Social policies and the labor market. *Journal of Economic Policy*, no. 43(2), pp. 215–229.
11. Borghans, L., et al. (2020). Education and employment in the digital age. *Labour Economics*, no. 64.
12. Zhytar, M. (2025). Transformatsiia rynku pratsi v umovakh zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky derzhavy: Vykylyky, ryzyky ta stratehichni napriamy stabilizatsii [Transformation of the labor market in the conditions of ensuring the economic security of the state: Challenges, risks, and strategic directions for stabilization]. *European Scientific Journal of Economic and Financial Innovations*, no. 1(15), pp. 48–58. Available at: <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/382> (in Ukrainian)
13. Tsentrl ekonomichnykh doslidzhen. (2024). Zhinky u viini: Motyvatsiia zalyshatys ta prychnyny vyizhdzhaty [Women in war: Motivation to stay and reasons to leave]. Available at: <https://ces.org.ua/women-staying-in-ukraine/> (in Ukrainian)
14. Zhytar, M., Sosnovska, O., Skchur, R., Lisnichuk, O., & Navolokina, A. (2024). Scientific and methodical approach to the assessment of diagnostics of the economic security of economic. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, no. 5(46), pp. 209–221.
15. Ministerstvo finansiv Ukrainy [Ministry of Finance of Ukraine]. (2024). Available at: https://www.mof.gov.ua/uk/news/development_partners_that_provided_ukraine_with_over_41_billion_in_budget_support_in_2024_and_the_allocation_of_these_funds-4974 (in Ukrainian)
16. Doslidzhennia IT Research Ukraine. (2024). Ukrainiska tekhaluz na tretii rik viiny: Rezultaty IT Research Ukraine 2024 – stiikist yak nova realnist [Ukrainian tech industry in the third year of war: Results of IT Research Ukraine 2024 – resilience as a new reality]. Available at: <https://itcluster.lviv.ua/ukrayinska-tehgaluz-na-tretij-rik-vijny-rezultaty-it-research-ukraine-2024-stijkist-yak-nova-realnist/> (in Ukrainian)
17. Zhytar, M. (2024). Analiz potochnoho stanu instytutsiinykh ta strukturnykh zmin: Vplyv ta otsinka na finansovo-ekonomichni rozvytok krainy [Analysis of the current state of institutional and structural changes: Impact and assessment on the financial and economic development of the country]. *Економіка і орhanizatsiia upravlinnia*, no. 1(53), pp. 5–18. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2024.1.1> (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 03.04.2025